

Sygn. akt II CSK 734/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 października 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

SSN Karol Weitz

Protokolant Anna Banasiuk

w sprawie z powództwa L. K.

przeciwko B. W. i Zakładowi Ubezpieczeń

Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 2 października 2015 r.,

skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 10 kwietnia 2014 r.,

uchyla zaskarżony wyrok w punkcie I (pierwszym) w części oddalającej apelację powoda oraz w punkcie II (drugim) i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2014 r. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 11 września 2013 r., którym ten Sąd oddalił powództwo skierowane przeciwko notariusz B. W. i Zakładowi Ubezpieczeń Spółce Akcyjnej w W. o zapłatę kwoty skapitalizowanych odsetek ustawowych od sumy pieniężnej uiszczonej tytułem ceny z nieważnej umowy sprzedaży nieruchomości sporządzonej przez pozwaną. U podłoża tego rozstrzygnięcia legł pogląd, że to zbywca, a nie pozwana notariusz ponosi odpowiedzialność za nieterminowy zwrot wzajemnego świadczenia pieniężnego z tej umowy.

Skarga kasacyjna powoda - oparta na obu przesłankach z art. 398³ k.p.c. - zawiera zarzut naruszenia art. 359 § 1 i 2, 481, 488§ 1 i 2, 455, 366 § 1, 362 § 1 i 2, 415, 822 k.c., art. 49 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o notariacie (Dz. U. Nr 22, poz. 91 ze zm.; dalej „prawa o notariacie”), a także art. 386 § 4 k.p.c., i zmierza do uchylecia tego wyroku oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pozwana notariusz sporządziła w formie aktu notarialnego umowę sprzedaży nieruchomości uznaną prawomocnym orzeczeniem sądu za nieważną, a jako takiej nie wolno jej było dokonywać stosownie do zakazu przewidzianego w art. 81 prawa o notariacie. Przeto pozwana miała obowiązek odmówienia sporządzenia tej czynności w formie notarialnej, pod rygorem m.in. odpowiedzialności cywilnej, którą przewiduje art. 49 prawa o notariacie. Przepis ten statuuje przy tym - z uwagi na rangę zawodu notariusza - wymóg szczególnej jego staranności, do jakiej jest zobowiązany przy wykonywaniu swoich urzędowych czynności. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 czerwca 2002 r., sygn. akt III CKN 694/00 (OSNC 2003, nr 9, poz. 124) przyjął deliktową odpowiedzialność notariusza za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu czynności notarialnej. Skład orzekający w niniejszej sprawie podziela ten pogląd, jak również jego argumentację (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 maja 2008 r., III CSK 366/07, nie publ.). W następstwie sporządzenia przez pozwaną nieważnej umowy sprzedaży nieruchomości skarżący

poniósł szkodę płacąc na rzecz zbywców cenę, za którą wobec skarżącego pozwana ponosi odpowiedzialność na podstawie art. 415 k.c. Od tej odpowiedzialności nie zwalnia jej obowiązek zbywców zwrotu otrzymanej ceny, jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 2 k.c.). Stąd wynagrodzenie szkody powstałej dla skarżącego za którą odpowiedzialność ponosi pozwana obejmuje także szkodę powstałą skutkiem opóźnienia w wykonaniu tego świadczenia. Wynagrodzenie tej szkody polega na odsetkach. Do jej wynagrodzenia w granicach odpowiedzialności pozwanej obowiązany jest także na podstawie art. 822 k.c. pozwany Zakład Ubezpieczeń z uwagi na zawartą umowę ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej.

Uszło uwagi Sądu Apelacyjnego, że zgodnie z art. 414 k.c., przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu („niniejszego tytułu”) nie uchybiają przepisom o obowiązku naprawienia szkody. Przepis ten przewiduje zbieg roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia oraz z tytułu odpowiedzialności za czyn niedozwolony. W takim przypadku uprawnionemu przysługuje wybór roszczenia i podmiotu odpowiedzialnego, w stosunku do którego skieruje roszczenie. Pomiędzy tymi roszczeniami nie zachodzi konkurencja polegająca na konieczności wykorzystania przez uprawnionego w pierwszej kolejności roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, jako warunku dochodzenia roszczenia z tytułu odpowiedzialności za popełnienie czynu niedozwolonego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2014 r., I CSK 726/13, nie publ. i powołane tam orzecznictwo). Z perspektywy uprawnionego pomiędzy podmiotami odpowiadającymi wobec niego na podstawie dwóch reżimów odpowiedzialności: z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia oraz z tytułu czynu niedozwolonego zachodzi stosunek zbliżony do odpowiedzialności dłużników solidarnych (tzw. solidarność nieprawidłowa). Zaspokojenie jednego z tych roszczeń zwalnia drugiego dłużnika od obowiązku świadczenia na rzecz wierzyciela (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 1983 r., IV CR 450/83, OSP 1984, Nr 12, poz. 250). Mimo że kodeks cywilny nie zna instytucji solidarności nieprawidłowej w takiej sytuacji w orzecznictwie przyjęto, że mogą znaleźć zastosowanie w drodze analogii niektóre przepisy o odpowiedzialności solidarnej, w tym zawarte w art. 366 i art. 373 k.c., które są najbardziej zbliżone i odpowiadają

celowi i charakterowi społeczno-gospodarczego stosunku prawnego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 1968 r., II CR 409/68, OSNC 1969, Nr 11, poz. 207 oraz z dnia 7 maja 1999 r., I CKN 1147/97, OSP 2000, Nr 4, poz. 65). Zarzut naruszenia przepisów art. 366 k.c. przez jego niezastosowanie był więc zasadny. Zauważyć jedynie należy, iż odpowiedzialność dłużników odpowiadających wobec uprawnionego na podstawie dwóch różnych reżimów odpowiedzialności i pomiędzy którymi zachodzi przypadek solidarności nieprawidłowej utrzymuje się do czasu, gdy nie nastąpi wygaśnięcie jednego z tych zobowiązań na skutek efektywnego zaspokojenia wierzyciela.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w wyroku.

eb